

316 (082)

Ц 74

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИКА

III-го ТИСЯЧОЛІТТЯ:

СОЦІОЛОГО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ

ТА МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ

ПІДХОДИ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
КИЇВ-КРИВИЙ РІГ
2003

316(082)
Ц74

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет

ДРУГА МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**ІНФОРМОЕНЕРГЕТИКА III-го ТИСЯЧОЛІТТЯ:
СОЦІОЛОГО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ ТА
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ**

21-22 березня 2003 р.

Збірник наукових праць
Випуск II

Київ – Кривий Ріг
ЗАТ "ЗТНВФ "КОЛО"
2003

607.237

ная зарплата увеличилась на 10,2%. Кроме шился микроклимат в коллективе, количество заболеваний, впервые за 4 ятие обретаєть стабільность.

Методология, методы и технологии на основе Теории Причинности удостоены 5 золотых и 1 серебряной медалей 49-51-й Международных выставках инноваций, исследований и новых технологий "Эврика" (г. Брюссель)(2000-2002 гг.).

Афонін А.П., Любар О.О., Павлікова О.О.
**ЗДОРОВ'ЯЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ:
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ**

раїнській школі завжди приділялася значна печенню єдності інтелектуального, духовного розвитку дітей і молоді. Система козацького у період Козацько-Гетьманської республіки, була насичена освітньо-виховним, естетично-фізично-оздоровчим потенціалом. Педагогіка розв'язувала завдання підготовки юнацтва, з високим рівнем духовності, гартованості та міцним здоров'ям.

Проблема знайшла відображення у творчості педагогів Б.Д.Грінченка, С.Ф.Русової, а. В.О.Сухомлинського та інших. Особливо розглядав її В.О.Сухомлинський. Він, шляхом досліджень фізичного і розумового дітей, які не встигали та відставали у навчанні, до висновку, що у 85 відсотків таких дітей причина відставання, незнання, незадовільної уроках і дома, другорічництво – поганий стан педагог дає поради, як оберігати й зміцнювати дітей у навчанні. Перш за все, вчителів не впливатися модними прийомами так званого "оптимістичного", "комплексного", "лого" навчання тощо, "в основі яких лежить рядову дитину як на електронний механізм, без кінця засвоювати і засвоювати. Дитина – це її мозок – найтонший, найніжніший орган, до неї ставитися дбайливо й обережно" (1, 127). Він псевдоноваторські ідеї щодо ефективності створення обстановки постійного розумового на уроці: "Не втратити на уроці жодної жодної миті без активної розумової праці, що ти нерозумнішим у такій тонкій справі, як а людини. Така цілеспрямованість у роботі просто означає: витиснути з дітей все, що вони вати. Після таких "ефективних" уроків дитина йється додому стомленою. Вона легко ується і збуджується" (1, 119).

и з ослабленням здоров'я, стверджує педагог, е піддаються дидактотенії – шкільним неврозам, різкі стрибки на уроках – збудження і ня, несправедливе ставлення вчителя чи о навчальної роботи учня прискорюють психічні На жаль, на сьогоднішній день у ряді шкіл юється значення уроків фізичної культури, ної фізкультурно-оздоровчої роботи, що о позначається на здоров'ї дітей. В Україні за 11 років прийнято ряд нормативно-правових ів, спрямованих на зміцнення здоров'я і студентської молоді. У законі України "Про мету освіти визначено "всебічний розвиток як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, розумових і фізичних здібностей, а високих моральних якостей..." (2, 502). Закон про загальну середню освіту містить статтю 22, істю присвячена проблемі охорони та зміцненню учнів (вихованців), а у Національній доктрині освіти України у XXI ст., є розділ "Здоров'я нації віту".

учасна педагогіка не може не зважати на те, що 90 % школярів мають відхилення у стані здоров'я.

За роки навчання в школі спостерігається поступове зменшення кількості здорових учнів. Це з 33 % у першому класі до 6-9 % серед старшокласників. Хронічна патологія починає формуватися в більш ранньому віці, чим у минулі роки. Від 20 % до 80 % школярів мають патологію 2-5 систем організму, що обмежує можливості третини випускників шкіл у виборі професії. У зв'язку з цим, освітній процес повинен бути здоров'язабезпеченим. Тому саме школі слід взяти на себе складну функцію навчання культури здоров'я, оздоровлення і відновлення здоров'я школярів, які мають функціональні розлади і хронічні захворювання. Відновлення здоров'я у звичному шкільному середовищі буде протікати з меншим напруженням адаптації і без шкоди для занять. Назріла гостра потреба у створенні в освітніх закладах служби здоров'я, організації шкіл здоров'я.

Ріст захворювань, що спостерігається серед вікових груп, не можна зупинити збільшенням об'єму медичної допомоги. Та й сама медична доктрина зорієнтована в основному не на здорову, а на хвору людину. Потрібний принципово інший підхід з позиції активного збереження кожним свого здоров'я. Проте для цього необхідно, як мінімум, щоб кожен намагався бути здоровим і володів певними знаннями. Проблема здоров'я і здорового способу життя є одним з пріоритетних завдань суспільного і соціального розвитку. Вона зумовлює актуальність розробки її як теоретично, так і практично. Назріла необхідність розширення відповідних наукових досліджень, методичних й організаційних підходів щодо покращення стану здоров'я, його формування й розвитку у дітей та школярів. Нагальною психолого-фізіологічною і педагогічною проблемою у цьому напрямку є розробка статусу освітніх закладів, які покликані рости фізично, психічно і духовно здорових громадян, формувати у школярів потребу в міцному здоров'ї, вчити добросовісно ставитися не лише до свого здоров'я, але й до здоров'я інших людей. Слід також піклуватися про збереження здорової атмосфери серед оточуючих. На даний момент є характерним те, що на фоні повного визнання необхідності формування в навчальному процесі дискусійним залишається питання про концептуальну модель відповідної діючої і реальної служби освітнього закладу.

У педагогічній практиці питання пріоритету здоров'я дітей і школярів залишаються поки що декларативними. У зв'язку з цим, для реалізації здоров'язабезпечення педагогіки необхідне створення медико-психологічної служби в освітніх закладах (для початку в експериментальних школах), розробка й апробація концепції (колективно-оздоровчої програми з організації здоров'язабезпечення навчально-виховного процесу і медико-психолого-педагогічної корекції).

Оздоровча спрямованість системи освіти разом з навчанням, вихованням і розвитком школяра включає також одну з основних своїх функцій – це формування, збереження і зміцнення здоров'я. Запропонована для реалізації концепція є одним із напрямків міжнародного проекту асоційованих шкіл ЮНЕСКО.

Суть концепції полягає у виконанні таких першочергових завдань:

- введення в школі уроків здоров'я (1-12 кл.) з метою формування мотивації здоров'я і навичок поведінки здорового способу життя;
- валеологізація основних предметів шкільного курсу: українська мова, література, математика, фізика, хімія, біологія, іноземна мова, праця і т. і. – яка допомагає збагатити зміст усіх предметів знаннями про здоров'я людини, про здоровий спосіб життя, про засоби досягнення гармонії людини над собою, оточуючим світом;
- проведення комплексних і взаємно-координованих науково-дослідних робіт;
- контроль за організацією і проведенням здоров'язабезпечення навчального процесу і створення умов навчання у відповідності з діючими Санітарними нормами, дотримання гігієнічних вимог щодо умов навчання школярів в різних типах сучасних загальноосвітніх закладах;
- проведення фізкультхвилинок для зняття розумового і фізичного перевтомлення, для профілактики захворювань органів зору, дихання опорно-рухового апарату;
- в межах формування важливості фізичного і психічного здоров'я й здорового способу життя в школі повинні проводитися не лише уроки фізичної культури, але й працювати більше спортивних секцій (вільна боротьба, плавання, теніс, футбол, волейбол і т. і.) і види творчості (музика, хореографія, прикладне і образотворче мистецтво), які за своєю природою є психотерапевтичним і оздоровчим потенціалом;
- організація і проведення лікувально-оздоровчої і відновлювальної фізкультури;
- організація роботи пансіонату, де школярам необхідно прищеплювати навички раціонального режиму – праці і відпочинку, мати можливість брати участь у роботі різних гуртків, секцій, організувати прогулянки на свіжому повітрі й отримувати додаткове харчування;
- організація раціонального харчування школярів з обов'язковою вітамінізацією напоїв;
- відкриття факультетів здоров'я для батьків з метою формування в них орієнтації на здоровий спосіб життя, висвітлення проблем дитячого здоров'я, психологічного клімату в сім'ї, деяких аспектів попередження дитячого алкоголізму, паління, різних кримінальних ситуацій. Організатором такої роботи з батьками в школі повинні виступати заступник директора з виховної роботи, валеологічна, психологічна і медична служби;

- проведення конкурсів з метою визначення оцінки щодо ефективності втілення здоров'язабезпечуючих технологій;

- проведення курсів навчання вчителів з аспектів здоров'язабезпечення і оцінка рівня знань педагогів про стан здоров'я, спосіб життя дітей;

- проводити порівняльний аналіз на початку і в кінці навчального року на предмет орієнтації школярів на здоровий спосіб життя, шляхом заповнення тестів-анкет;

- організація і проведення ефективних щорічних лікарняно-педагогічних оглядів школярів з метою виявлення факторів ризику для здоров'я, з урахуванням індексу напруження, що допоможе встановити рівень адаптації школярів до навчального навантаження, а за даними досліджень проводити ряд профілактичних заходів, спрямованих на зниження втоми і функціонального напруження організму школяра;

- службами школи разом із валеологічним центром (психолог, валеолог, педіатр, учитель фізкультури) повинен проводитися моніторинг успішності навчання у відповідності з рівнем фізичного, психічного, розумового, соціального і духовного благополуччя дітей.

Дані про стан індивідуального здоров'я записати в паспорт здоров'я школяра з вказівкою індивідуальних рекомендацій. Валеологічна освіта покликана забезпечити розробку програм з навчання для всіх учасників навчального процесу, втілити традиційні і нетрадиційні методики самодіагностики, самооцінки, самокорекції, самоконтролю і саморозвитку резервних можливостей організму з питань формування ціннісних установок і життєвих пріоритетів здоров'я, здорового способу життя, самореалізації особистості. Оскільки здоров'я школярів формується в багатокомпонентному середовищі, яке включає в себе, крім факторів шкільного освітнього простору, екологічний стан регіону проживання і навчання, умови сімейного виховання, сімейні традиції, національні звичаї, соціальні зміни в суспільстві, то визначає проблему збереження здоров'я підрастаючого покоління як комплексу, вирішення якої неможливе без активної взаємодії держави, сім'ї і школи, що відповідає принципам Національної комплексної програми "Здоров'я нації до 2011 року".

Література

1. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. У 5-ти т. – К., 1977. – Т. 4.
2. Закон України "Про освіту" /В кн.: "Історія української педагогіки і школи в матеріалах та документах". – Кривий Ріг, 2002.

Євтушенко Є.Х., Євтушенко Е.О., Милобог З.В.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ШКІЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ.

Найвищою метою особистісно-орієнтованого навчання є формування культури життєдіяльності особистості. Зважаючи на те, що кожен учень може мети особисте бачення моделі свого життя, необхідно також сприяти процесу узгодження його моделі з нормами і правилами життя в нових суспільно-економічних відносинах, формуванню стратегії поведінки сучасної людини в біосфері.

Завдання біологічної освіти в загальноосвітній школі - це формування компетентної людини (з урахуванням її суб'єктного досвіду, яка орієнтується в природній картині світу, має екологічний тип мислення, володіє знаннями про використання біологічних закономірностей у веденні здорового способу життя,

розвиток духовної діяльності і творчості у будь-якій галузі матеріальної діяльності людини; учні повинні розуміти значення життя як найвищої цінності, формуватися як гуманна людина, здатна визначати своє місце в світі, приймати свідомі рішення в сферах життя, де перекриваються проблеми людини як живої істоти, суспільства і довкілля.

Виходячи із розуміння "культури" як сфери духовного життя людей, що включає собі предметні результати діяльності людей, а також людські сили і здібності, які реалізуються в діяльності (знання, уміння, навички, рівень інтелекту, моральний і естетичний розвиток, світогляд, способи і форми спілкування людей), розглянемо можливості формування у учнів деяких